

05.04.2023: xəbər

Article by History and Archeology Department Head in "Türkiye" Newspaper

An analytical article by the head of Khazar University History and Archeology Department Dr. Telman Nusratoghlu entitled "The Future of the Turkish World and May 14 Elections" was published in the April 2, 2023 issue of Türkiye's leading newspaper "Türkiye".

The article can be read through the following link:

<https://www.turkiyegazetesi.com.tr/kose-yazilari/genis-aci-fikir-ve-tartisma/turk-dunyasinin-gelecegi-ve-14-mayis-secimleri-637547>

Tarix və Arxeologiya departamenti müdirinin məqaləsi "Türkiyə" qəzetində

Xəzər Universiteti Tarix və arxeologiya departamentinin müdiri Dr. Telman Nüsrətoğlunun "Türk dünyasının geleceği ve 14 Mayıs seçimleri" adlı analitik məqaləsi Türkiyənin aparıcı qəzetlərindən olan "Türkiyə" qəzetinin 2 aprel 2023-cü il tarixli nömrəsində dərc olunmuşdur.

Məqaləni aşağıdakı link vasitəsilə oxumaq olar:

<https://www.turkiyegazetesi.com.tr/kose-yazilari/genis-aci-fikir-ve-tartisma/turk-dunyasinin-gelecegi-ve-14-mayis-secimleri-637547>

Türk dünyasının geleceği ve 14 Mayıs seçimleri

DOÇ. DR.
TELMAN
NUSRETOĞLU
tnusreto@iis.msu.ru

Azerbaycan Hazar Üniversitesi Öğretim Üyesi
Türk-İslam Araştırmaları Merkezi Başkanı

Dünya, karmaşık jeopolitik mücadele ve şekillenme devrine doğru sürüklenmektedir. Avrasya'nın en kilit noktalarında bulunan Türk devletlerinin nasıl bir gelecek dizayn edecekleri ise yakında Türkiye'de cereyan edecek siyasi süreçle doğrudan alakalıdır.

Dünyada hâlihazırda çok ciddi jeopolitik mücadele, kutuplaşma ve paylaşımlı savaşların yaşandığı herkesin malumdur. Yeni dünya düzeninin ve buna bağlı olarak global sistemin geleceğinin de belirlediği derin süreçlerin içinden geçmekteyiz. Çok yönlü güç merkezlerinin varlığını düşünecek olursak, birçok amilin ve muhtelif merkezlerin karmaşık rekabetini anlamak ve ona göre saf belirlemek için ciddi zekâ ve tecrübe gerektiren değişim sürecinin iştirakçisiyiz.

BÜTÜN SÜREÇLERE HAZIRLIKLI OLMALIZ

Tabii ki bu karanlık ortamda meydana gelmesi muhtemel jeopolitik ateflerden mümkün olduğu kadar az kayıpla çıkmak, safhayı kendi lehimize çevirmek için muhtemel bütün senaryolara hazırlıklı olmak elzemdir. Kritik bir coğrafyaya yerleşen Türk-İslam dünyasının doğru siyasi, iktisadi, askeri hedefler ve hızla hayata geçirilen entegrasyon süreciyle yeni dünyanın kudretli güç merkezlerinden biri olma fırsatı bulunduğu gibi, global güçlerin nüfus mücadelelerinin hedefi hâline gelme riski de mevcuttur.

Hâlihazırda; dev sanayisi, yüksek teknoloji hamleleriyle Çin'in yükselişini, ABD'nin dünya egemenliğini kendi elinde tutmak için gösterdiği çabaları, Rusya'nın işgaline ve yeni gelişime iddialarıyla global sistemin esas aktörlerinden biri olarak "Ben de varım!" duruşunu, NATO'nun büyüme çabalarını ve Almanya-Rusya ile Fransa-Rusya yakınlaşmasının Ukrayna meydanında engellenmesiyle neredeyse Avrupa Birliği'nin de yeniden formatlandığını gözlemlemekteyiz.

Çin, beklenmedik bir hamleyle İslam dünyasının iki uç ve zit ilkesini, Suudi Arabistan ve İran'ı uzlaştırarak ABD'ye mesaj göndermiştir. Ayrıca İran rejiminin iç ve dış faktörler açısından kaçınılmaz bir zarurete çevrilen değişim ve dönüşüm sürecinin, küresel ve bölgesel politikaların gelişimine etkisi ve Azerbaycan-Ermenistan ihtilafının bu jeopolitik mücadelenin içinde hangi istikamete yöneleceği ayrı ayrı siyasi meseleler olarak gündemdeki yerini korumaktadır. Bütün bunların arka planında, stratejik bir coğrafya olan Avrasya'nın en kilit noktalarında bulunan Türk devletlerinin nasıl bir gelecek dizayn edecekleri, yakında bahsetmeye çalıştığımız hazırlıklardan, bu sürecin lokomotifleri olan Türkiye'de cereyan edecek siyasi süreçle doğrudan alakalıdır.

Unutmamalıyız ki Türk devletleri yarıdır dediğimiz gibi güç merkezlerinin çıkar çatışmalarının kesime noktasında bulunmakta. Bütün güçler, yeni dünya düzeninde daha etkili konuma sahip olma adına ticaret yolları, stratejik koridorlarda hâkimiyet, coğrafi avantaj, demografik potansiyel ve tarihin derinliğinden gelen güç yükselişini dikkate alarak Türk-İslam dünyasına nüfuz etmeye çalışmaktadırlar. Bu manada Türk-İslam dünyasının ana karargâhı sayılan Türkiye, son derece önemli bir role sahiptir. Türkiye'nin savunma sanayisinin harici siyasetine, özellikle son 20 yılda gerçekleştirdiği milli politikanın devam ettirilmesi, bu süreçte en önemli rolü olanıdır.

AZERBAJYAN'DA 30 YILDIR İZLENEN SİYASET SONUÇ VERDİ

Azerbaycan'ın tarihi zaferi ile sonuçlanan 44 günlük "Vatan Savaşı" gösterdi ki, Azerbaycan-Türkiye kardeşliği ve stratejik güç inşa etme planı sadece zafer getirmemiş, aynı zamanda bütün Türk dünyası için de bir ilham kaynağı olmuştur. Bu kardeşlik, Türk dünyasında yeni bir sıçrayış, daha hızlı entegrasyon ve birlikte daha katıyetli adımların atılması için ortam meydana getirmiştir.

Genellikle Azerbaycan devleti 30 yıllık süre zarfında topraklarının düğman işgalinden kurtarılması için bütün aşamalarda, düşünülmüş, yüz ölçümlü bir biçimde siyaset izlerken Bakü-Ceyhan'dan TANAP'a global öne sahip stratejik projeler hayata geçirirken, bir taraftan da ordusunu güçlendirmiş, genç neslin vatanseverlik ruhunu yükseltmiştir. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi Azerbaycan-Türkiye kardeşliği önce ekonomik alanda kendini göstermiştir. Sadece bölgenin değil, aynı zamanda Avrupa'nın da enerji güvenliğinin sağlanmasında öne sahip petrol ve gaz projelerinin gerçekleştirilmesi, bunun en güzel örneğidir.

En zorlu şartlar altında birbirinden kardeş yardımını esirgemeyen ortak tarihe, kader birliğine ve milli ruha rağmen 90'lı yıllarda Azerbaycan ağır istiklal ve milli devlet kurma mücadelesi verirken, Karabağ'daki insanları Ermeni zulmünden kurtarmak için iki helikopter Ankara'dan almadığı zambanlar da olmuştur. Fakat 44 günlük Karabağ Savaşı'nın en şiddetli günlerinde Cumhurbaşkanımız İlham Aliyev, yabancı basın sorularını

Türkiye'nin özellikle son 20 yılda gerçekleştirdiği politikanın devam ettirilmesi, Türk coğrafyasının istikbalı bakımından da büyük önemiyet taşımaktadır.

ciyken Azerbaycan'da doğup büyüdüğüm Zengilan şehrinin Ermeniler tarafından işgal edilmesini içim kan ağlayarak televizyondan seyretmek mecburiyetinde kalmıştım. 28 yıl sonra ise işgalden kurtarılan şehrimizde, Azerbaycan'ın en uzak köylerinden biri olan babamın köyü Ağalı'da sevinç gözyaşları içinde Türkiye'mizin Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın resmi karşılama merasimini izliyordum. Ay-yıldızlı bayraklarımızı yan yana dalgalanmaktaydı. İki Cumhurbaşkanı, hatta Sovyetler döneminde bile havalimanı olmayan Zengilan'da, çıplak gözle bakıldığında zaman bile Aras Nehri'nin karşı tarafındaki Güney Azerbaycan'daki köylerimizin rahatlıkla görüldüğü bir arazide inşa edilen modern hava limanının açılışını yapıyordu ve ben bir tarihçi olarak bu olayın tarihî ve jeopolitik önemini, televizyon kanallarımız için yorumlamaya çalışıyordum. 30 yıllık işgal devrinde mesclerimiz hayvan ahırlarına çevrilirken hiçbir tepki vermeyen İran rejiminin Karabağ zaferinden sonra Aras Nehri'nin kıyısına ordu toplayarak Azerbaycan'a meydan okumaya çalışmasına da Şuşa Beyanamesesi ile ortaya konulan, "Türkiye'nin gücü,

FIRSATLAR HEBA EDİLMEMELİ

Yazımıza başlarken ifade ettiğimiz gibi, dünya karmaşık jeopolitik mücadele ve şekillenme devrine sürüklenmektedir. Liderliği, tecrübe ve bilgi esaslı adımların önemi, elverişli ortamın yetişme anında ortaya çıkmakta birlikte politik hamlelerin yerinde ve zamanında yapılması, her zamankinden daha önemli hâle gelmiştir. Yalnız Türk dünyası değil, bütün olarak Akdeniz ve Karadeniz havzaları, Yakın Doğu ve Balkan yarımadası, Türkiye'nin güçlü liderliğine, refah ve gelişimin devamlılığına ihtiyaç duymaktadır. Tarihi tecrübelerden de yola çıkarak dünya dengeleri bakımından böylesine kritik bir rolü olan, Türk-İslam dünyasının lokomotif gücü Türkiye'nin üzerinde çeşitli dış güçlerin de hesaplarının olması, ABD Başkanı Joe Biden'ın bir konuşmasında ifade ettiği; "Seçim yoluyla Erdoğan'ın iktidardan uzaklaşmaması, arzusu dış güçler açısından da 14 Mayıs seçimlerinin önemini artırmıştır. Evet, istenilen ülkede iktidara yeni kuvvetlerin gelmesi, kaçınılmaz bir zaruret. Ancak bu hakikatin de üstünde başka bir hakikat var ki, dünyada böyle hassas ve belirsiz süreçler cereyan ederken Türkiye gibi kritik ülkelerde daha sabit, istikrarlı bir yönetim, basiret ve tecrübeye dayalı bir liderliğe muhtaçtır. "Beşinci kol'un, aynı zamanda bu grubu dışardan besleyenlerin ve idare eden belli güçlerin, Türkiye'de suları bulandırmak niyetinde olduklarını ve maksatlarının hangi istikamete yöneleceğini anlamak güç değil. "Bu anlam suda balık tutmak" isteyenlerin avlamaya çalıştıkları Türkiye Cumhuriyeti ve bu devletin geri planında

Fakat maalesef karşdaki cephenin, yani Altı Masa'nın durumu farklıdır. Daha doğrusu, dünyanın daha da karanlık bir geleceğe sürüklendiği bir dönemde karşı tarafın hem vahit bir siyasi konsepti hem de Erdoğan gibi güçlü bir lideri bulunmamaktadır. Millet İttifakı'nın birbirinden farklı hem de birbirine taban tabana zit, hatta süreçlere de bakışları da birbirini tekdüz eden siyasi güçler tarafından temsil edildiğini de özellikle vurgulamak isterim. Aslında seçim öncesi farklı partilerin bir araya gelerek oluşturulmuş koalisyonların ortaya çıkması doğaldır. Lakin Millet İttifakı örneğinde bunu söylemeye pek muhtemel görünmemektedir. Çok özucüdür CHP'nin de Türk dünyası ile ilgili hiçbir tasavvuru ve vizyonu yoktur. Maalesef bunu ikinci Karabağ Savaşı'nda yakından gözlemledik. Şöyle ki, CHP Genel Başkan Yardımcısı olan ve bir zamanlar Türkiye'nin Azerbaycan'daki sefirlik görevini yürüten A. Ünal Çeviköz, o dönemde Türkiye'nin Azerbaycan'ın yanında yer almasını öylesine sınırlanmış ki "Maalesef biz Azerbaycan'a destek verdik" demişti. Her ne kadar Çeviköz sonradan "sözlerinin yanlış anlaşıldığını" söylemiş olsa da bu, kendisinin iki kardeş ülke ilişkilerine yönelik hatalı söylemlerinden sadece biriydi.

TÜRKİYE'NİN BÖLÜNMESİ PROJESİNE ORTAM OLUŞTURANLAR

En tehlikeli husus, Millet İttifakı'nın cumhurbaşkanı adayı olan Kemal Kılıçdaroğlu'nun daha çok oy almak adına PKK terör örgütünün siyasi kadroları olan HDP ile uzlaşmasıdır. Sayın Kılıçdaroğlu, seçilmesi durumunda hapiste olan FETÖ tutuklularını serbest